

Załącznik
do Uchwały nr XXXIV/472/2013
Rady Miejskiej Kalisza
z dnia 25 kwietnia 2013 r.

MIEJSKI PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH
w Kaliszu na lata 2013 - 2017

Kalisz, marzec 2013

Wszyscy ludzie są wolni i równi w godności i prawach.

Aby osiągnąć ten cel, wszystkie społeczności powinny doceniać

swą wewnętrzną różnorodność i dążyć do zapewnienia osobom

niepełnosprawnym możliwości pełnego korzystania z praw

człowieka – obywatelskich, politycznych, społecznych, ekonomicznych i kulturalnych ...

Deklaracja Madrycka

Europejski Kongres na rzecz Osób Niepełnosprawnych

Madryt, 20-24 marca 2002 r.

Wstęp.....	3
I. Podstawy prawne Programu.....	4
1. Krajowe regulacje prawne.....	4
2. Międzynarodowe i unijne regulacje prawne.....	4
3. Samorządowe regulacje prawne.....	6
II. Diagnoza problemu.....	6
III. Adresaci Programu – definicje.....	13
IV. Program działań.....	14
1. Cel programu, wybór strategii i metod działania.....	14
DZIAŁANIE NR 1. Likwidacja barier w komunikowaniu się i łatwiejszy dostęp do informacji.....	14
DZIAŁANIE NR 2. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.....	15
DZIAŁANIE NR 3. Integracja osób niepełnosprawnych.....	15
DZIAŁANIE NR 4. Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych, komunikacyjnych i technicznych.....	16
DZIAŁANIE NR 5. Wspieranie usług medycznych rehabilitacyjnych i specjalistycznych.....	17
2. Uzasadnienie Programu.....	17
3. Źródła finansowania programu.....	19
4. System monitorowania i odpowiedzialność za realizację Programu.....	19

Wstęp

Każde demokratyczne społeczeństwo powinno okazać szacunek dla powszechnie uznawanych wartości i norm oraz prawnie zabezpieczać ich funkcjonowanie. Nie może ono zostać obojętne, kiedy w relacjach pomiędzy prawem, moralnością i normami obyczajowymi występują degradujące nierówności odnoszące się do praw i obowiązków obywateli niepełnosprawnych. Osoby z niepełną sprawnością borykają się w życiu codziennym z różnego rodzaju barierami - kulturowymi, psychospołecznymi, architektonicznymi, komunikacyjnymi, prawnymi a także obejmującymi sferę aktywności zawodowej. Aspiracje osób niepełnosprawnych do podmiotowości, samodzielności, niezależności oraz autonomii mogą i powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w mentalności społecznej, prawie i jego przestrzeganiu.

Proces integracji z Unią Europejską niesie ze sobą wiele zmian. W przypadku grupy społecznej, którą tworzą osoby niepełnosprawne w Polsce, konsekwencje wejścia do UE są jednoznacznie pozytywne. Jednym z głównych celów Unii Europejskiej jest usunięcie wszelkich barier, które utrudniają osobom z niepełnosprawnością pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym, a także podejmowanie szeregu inicjatyw i strategii na rzecz osób nie w pełni sprawnych. „ (...) *Obecna cywilizacja, krąg wartości, w którym żyjemy, wymaga, by człowiek – niezależnie od swej kondycji psychofizycznej – mógł realizować własne zamiłowania, talenty, pożytkować swą wiedzę i umiejętności w szerokim społecznym kontekście. Nasze wzajemne relacje z ludźmi weryfikuje nasz stosunek do słabszych, dotkniętych ułomnościami czy schorzeniami. Jeśli zdrowym zabraknie serca, cierpliwości, łagodności, determinacji w ułatwianiu codzienności osobom niepełnosprawnym, to system fundamentów scalających społeczeństwo będzie zagrożony*”.

System opieki nad osobą niepełnosprawną umożliwić powinien rozpoznanie przyczyn, zdiagnozowanie wszystkich potrzeb a następnie przeprowadzenie długofalowej, wielopłaszczyznowej terapii zmniejszającej skutki spowodowane chorobą- w celu poprawy sprawności potrzebnej do życia niezależnego, w miarę samodzielnego i aktywnego.

Oddziaływania te powinny odbywać lub odbywają się w placówkach służby zdrowia, oświaty, pomocy społecznej.

Proces przywracania osoby niepełnosprawnej społeczności lokalnej będzie w pełni efektywny tylko wtedy, gdy rehabilitacja prowadzona będzie w sposób kompleksowy, gdy efekty rehabilitacji leczniczej wsparte zostaną rehabilitacją społeczną a utrwalone rehabilitacją zawodową.

Głównym celem perspektywicznych, ustalonych w *Miejskim Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych* działań jest stworzenie systemu umożliwiającego przywrócenie osoby niepełnosprawnej społeczeństwu, wytworzenie poczucia aktywnego uczestnictwa, eliminacja postawy roszczeniowej oraz „przekształcenie” osób niepełnosprawnych z „biorców” opieki społecznej w osoby zasilające budżet lokalny.

Długofalowy proces terapeutycznego i społecznego oddziaływania na osobę niepełnosprawną odciąża i wspomaga jej rodzinę lub opiekunów.

W procesie wyrównywania szans osób niepełnosprawnych należy położyć nacisk na obowiązek przestrzegania prawa budowlanego. Likwidacja barier architektonicznych i urbanistycznych umożliwia swobodny dostęp do obiektów użyteczności publicznej, mieszkań i komunikacji, zwiększa stopień usamodzielnienia, zmniejsza uzależnienie osoby niepełnosprawnej od ciągłej pomocy osób trzecich. Wszystkie proponowane działania powinny być wsparte przez organizacje pozarządowe.

I. Podstawy prawne Programu

1. Krajowe regulacje prawne

Prawa osób niepełnosprawnych gwarantowane są w Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.). Zapewnia ona prawo do niedyskryminacji stanowiąc, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny (art. 32 pkt 2.). Ustawa zasadnicza nakłada też na władze publiczne obowiązek zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej osobom niepełnosprawnym, (art. 68), a także obowiązek pomocy tym osobom w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej (art. 69).

Sejm uchwalił 1 sierpnia 1997 r. Kartę Praw Osób Niepełnosprawnych

W dokumencie tym, poza zdefiniowaniem prawa osób niepełnosprawnych do niezależnego i samodzielnego, aktywnego i wolnego od przejawów dyskryminacji życia, zawarto również katalog dziesięciu praw, wskazując tym samym najważniejsze obszary, w których niezbędne są intensywne działania. Dokument podkreśla, że osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji.

Szczegółowemu uregulowaniu pomocy dla osób niepełnosprawnych w Polsce służy ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.)

Ustawa stanowi, że rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań (organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych, społecznych) zmierzających od osiągnięcia, przy współdziałaniu tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej (art.7).

2. Międzynarodowe i unijne regulacje prawne:

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych uzupełnia wcześniej przyjęte konwencje Narodów Zjednoczonych dotyczące praw człowieka. Dotyczy około 650 mln osób niepełnosprawnych na całym świecie. Jest pierwszym międzynarodowym aktem prawnym, który odnosi się kompleksowo do osób niepełnosprawnych. Ma ona przyczynić się do poprawy ich sytuacji, poprzez umożliwienie im rzeczywistego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, na równi z innymi osobami.

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych i protokół fakultatywny do niej zostały przyjęte przez

Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 r., na mocy rezolucji nr 61/106. Konwencja i protokół zostały otwarte do podpisu 30 marca 2007 r. dla państw oraz dla organizacji integracji regionalnej. Tego dnia konwencję podpisało 81 państw, w tym Polska. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych weszła w życie 3 maja 2008 roku, tj. trzydziestego dnia od złożenia dwudziestego dokumentu ratyfikacyjnego.

Dnia 6 września 2012 r. Prezydent RP Bronisław Komorowski ratyfikował Konwencję, natomiast 25 września 2012 roku w Nowym Jorku polska delegacja przekazała sekretarzowi generalnemu ONZ akt o ratyfikacji Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Rozporządzenie Komisji Europejskiej z dnia 5 grudnia 2002 roku (art.2) w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu Wspólnoty Europejskiej, jest podstawowym dokumentem dotyczącym pomocy państwa w zakresie zatrudnienia, w tym osób niepełnosprawnych.

Traktat Amsterdamski z 1999 roku (artykuł 13) daje podstawy prawne zobowiązujące instytucje Wspólnoty do działań na rzecz osób niepełnosprawnych i zakazuje wszelkiej dyskryminacji. Na tej podstawie została zaprojektowana i przyjęta 27 listopada 2000 roku Dyrektywa (2000/78) ustanawiająca ogólne ramy w zakresie równouprawnienia w zatrudnieniu.

Europejska Strategia Zatrudnienia ustalona w trakcie posiedzenia Rady Europejskiej w Luksemburgu w 1997 roku, w której ramach opracowane zostały dokumenty stanowiące wyznacznik działań Państw Członkowskich w dziedzinie zatrudnienia. Największe znaczenie dla osób niepełnosprawnych mają dwie Wytyczne: Wytyczna 1 – Aktywne i zapobiegawcze środki skierowane do bezrobotnych i nieaktywnych oraz Wytyczna 7 - Promocja integracji i przeciwdziałanie dyskryminacji na rynku pracy.

Strategia Lizbońska na lata 2000-2010, którą przyjęła Rada Europejska na posiedzeniu szefów państw i rządów w marcu 2000 roku w Lizbonie, jej podstawowym celem jest wypracowanie gospodarki dynamicznej, światowej, konkurencyjnej, opartej na wiedzy, która dąży do tworzenia miejsc pracy oraz spójności społecznej, zakłada również przebudowę europejskiego modelu społecznego poprzez inwestowanie w ludzi i tworzenie aktywnego państwa opiekuńczego.

Karta Praw Podstawowych ogłoszona w grudniu 2000 r. w trakcie posiedzenia Rady Europejskiej w Nicei – art.21 znajduje się zapis o zakazie dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność, art. 26 uznaje prawo osoby niepełnosprawnej do korzystania ze środków zapewniających jej niezależność, społeczną i zawodową integrację oraz uczestnictwo w życiu społecznym.

Deklaracja Madrycka uchwalona w marcu 2002 r. podczas Europejskiego Kongresu Osób Niepełnosprawnych. W dokumencie tym wzywa się do zapewnienia osobom niepełnosprawnym niezależnego życia w pełnej integracji ze społeczeństwem.

Programy i Inicjatywy Wspólnotowe. Najważniejsze programy i inicjatywy wspólnotowe, które mają znaczenie dla osób niepełnosprawnych, to: Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL).

3. Samorządowe regulacje prawne:

Program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych w województwie wielkopolskim na lata 2007-2013 stanowi uzupełnienie i uszczegółowienie kierunków Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020r. uchwalonej w 2005r.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Kalisza na lata 2008-2015 stanowi integralną część Strategii Rozwoju Kalisza na lata 2004-2013

II. Diagnoza problemu

Ostatnie pełne, choć wstępne dane, dotyczące liczby osób niepełnosprawnych w Polsce pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego 2011. Według jego wstępnych wyników w 2011 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem wynosiła około 4,7 mln (dokładnie 4 697,5 tys.). Tym samym liczba osób niepełnosprawnych w Polsce stanowiła 12,2% ludności kraju wobec 14,3% w 2002 r. (blisko 5,5 mln osób niepełnosprawnych w 2002 roku). Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych wynosił 46,1% wobec 53,9% dla kobiet. Odsetki te jednak mogą być zaniżone ze względu na występujące niedoszacowania danych.

Według wstępnych wyników NSP 2011 w 2011 roku przeszło 3,1 mln osób (dokładnie 3133,2 tys.) posiadało prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności. Liczebność zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie (jednocześnie) wynosiła 2654,1 tys., tylko prawnie – 479 tys., tylko biologicznie – 1564,3 tys., biologicznie – 4218,1 tys.

W porównaniu z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku ogólna liczba osób niepełnosprawnych obniżyła się o 759,2 tys., tj. o 13,9%, zaś liczba osób niepełnosprawnych prawnie zmniejszyła się o 1316,9 tys., tj. o 29,6%. Natomiast liczba osób niepełnosprawnych tylko biologicznie zwiększyła się o 557,7 tys., tj. o 55,4%.

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011 został przeprowadzony inną metodą niż poprzedni – z 2002 roku. W NSP 2011 zostały wykorzystane administracyjne bazy danych. Ponadto dane dotyczące niepełnosprawności zostały zebrane w ramach spisu reprezentacyjnego, co oznacza że nie wszystkim Polakom zostały zadane pytania o niepełnosprawność. Dane ze spisu reprezentacyjnego zostały uogólnione na całą populację.

Za Głównym Urzędem Statystycznym należy wskazać, że dane z NSP 2011, dotyczące liczby niepełnosprawnych kobiet i mężczyzn, w miastach i na wsi, uzyskane z wstępnych wyników Narodowego Spisu Powszechnego 2011, można przyjąć za niedoszacowane. W związku z dobrowolnym charakterem pytań dotyczących niepełnosprawności blisko 1,5 mln respondentów odmówiło udzielenia odpowiedzi. Ponadto trwają prace, których celem będzie zmniejszenie liczby brakujących odpowiedzi (ok. 1940,2 tys.). Tym niemniej wyraźnie zarysowuje się zmiana struktury osób niepełnosprawnych, zarówno mężczyzn jak i kobiet, według rodzaju i stopnia niepełnosprawności.

Spadek liczby osób niepełnosprawnych prawnie w wieku 16 lat i więcej oraz zmianę struktury osób niepełnosprawnych według stopnia niepełnosprawności potwierdzają wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności.

Według wyników kwartalnego reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego przez GUS od 1992 roku, liczba osób niepełnosprawnych w wieku 16 lat i więcej od 2002 roku systematycznie spadała i w 2009 roku wynosiła 3,5 mln (dokładnie 3506 tys.) a w 2011 roku około 3,4 mln osób (dokładnie 3384 tys.). Oznacza to, że w 2011 roku 10,6% ludności w wieku 15 lat i więcej posiadało prawne orzeczenie niepełnosprawności. Liczba osób niepełnosprawnych prawnie w wieku produkcyjnym w 2011 roku wynosiła około 2,0 mln (dokładnie 2024 tys.), co stanowiło 8,4% ludności w tym wieku.

Według danych BAEL przeliczonych w oparciu o nowe bilanse ludności po NSP 2011 liczba osób niepełnosprawnych w wieku 16 lat i więcej w 2011 roku wynosiła średniorocznie 3341 tys. Oznacza to, że 10,8% ludności w wieku 15 lat i więcej posiadało prawne orzeczenie niepełnosprawności. Liczba osób niepełnosprawnych prawnie w wieku produkcyjnym wynosiła średniorocznie 1991 tys., co stanowiło 8,6% ludności w tym wieku.

Zmianę struktury osób niepełnosprawnych według stopnia niepełnosprawności można zaobserwować porównując dane dotyczące udziału osób o określonych stopniach niepełnosprawności w populacji osób niepełnosprawnych prawnie ogółem w latach 2002 -2003 oraz 2009 i 2011. I tak według BAEL udział osób niepełnosprawnych ze znacznym stopniem niepełnosprawności w 2002 roku wynosił 21,1%, z umiarkowanym – 35,1%, z lekkim – 42,7%. W 2003 roku odsetki te kształtowały się następująco: 22,4%, 35,3% i 42,3%. Natomiast w 2009 roku wynosiły odpowiednio: 27,2%, 38,4% i 34,4%. Wśród osób niepełnosprawnych prawnie w wieku produkcyjnym struktura ta przedstawiała się następująco: 18,7% - znaczny stopień niepełnosprawności, 40,2% - umiarkowany, 41,1% - lekki. W 2011 roku udział osób niepełnosprawnych w wieku 16 lat i więcej ze znacznym stopniem niepełnosprawności wynosił 27,4%, z umiarkowanym – 40,5%, z lekkim 32,1% (także po przeliczeniu danych po NSP 2011). Dla zbiorowości osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym odsetki te kształtowały się następująco: 20,8% - znaczny , 41,8% - umiarkowany, 37,4% - lekki.

Według Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia pod koniec 2009 r. prawne orzeczenie o niepełnosprawności lub równoważne posiadało prawie 4,2 mln Polaków, w tym blisko 184 tys. dzieci do lat 16 z aktualnym orzeczeniem o niepełnosprawności, tj. o około 600 tys. osób więcej w porównaniu z szacunkami z badania BAEL w tym samym okresie. Trzeba jednak mieć na uwadze różnicę celów tych badań, a ponieważ w obu przypadkach odpowiedzi na pytanie o niepełnosprawność prawną były subiektywne, oparte na deklaracjach respondentów, wyniki nie są w pełni porównywalne.

W rezultacie pod koniec 2009 r. struktura osób niepełnosprawnych prawnie według wyników Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia przedstawiała się następująco: częściej niż co trzeci niepełnosprawny prawnie posiadał orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a kolejne po

około 30% osób posiadało orzeczenie o znacznym i lekkim stopniu niepełnosprawności. Dzieci do lat 16 natomiast stanowiły 4,4% ogółu populacji osób niepełnosprawnych prawnie.

Najczęstszą przyczyną niepełnosprawności stanowią schorzenia układu krążenia, narządów ruchu oraz schorzenia neurologiczne. Relatywnie niższy udział procentowy osób z uszkodzeniami narządu wzroku i słuchu, z chorobą psychiczną i upośledzeniem umysłowym w zbiorowości osób niepełnosprawnych dotyczy jednak tysięcy osób o obniżonej sprawności w codziennym funkcjonowaniu, a zatem i wymagających szczególnego podejścia w edukacji, na rynku pracy i w życiu codziennym.

Z uwagi na usytuowanie miasta Kalisza należy prześledzić, w jaki sposób problem niepełnosprawności kształtuje się na obszarze województwa wielkopolskiego. Brak szczegółowych danych z ostatniego spisu powszechnego dotyczących liczby niepełnosprawnych osób w województwie i poszczególnych powiatach wymusza do tego celu wykorzystanie danych z 2005 r. opracowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu.

Niepełnosprawność jako problem społeczny w województwie wielkopolskim jest słabo rozpoznana. Na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego wynika, iż niepełnosprawni w Wielkopolsce, to około 15,2 % ogółu mieszkańców województwa, czyli co 7 osoba w ogóle oraz co 2 Wielkopolanin w wieku powyżej 60 roku życia jest osobą niepełnosprawną.

Liczbę niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej obrazuje poniższa tabela:

Tabela 1

	razem	miasto	wieś	15-29 lat	30-39 lat	40-49 lat	50-59 lat	60-69 lat	70-79 lat	80 i więcej
Woj.	511,6	287,2	224,6	20,4	38,5	107,4	117,9 /	144,2	55,3 /	27,2 /5%/
Wlkp.	/100%/	/56%/	/44%/	/4%/	/8%/	/21%/	23%/	/28%/	11%/	
Polska	5142,5	2953,1	2189,4	200,5	338,5	939,3	1192,4	1354,6	767,7	349,5

Ze względu na brak szczegółowych danych dla miasta Kalisza z ostatniego spisu powszechnego w 2011 roku należy przyjąć dane ze spisu powszechnego w 2002r. gdzie w mieście Kaliszu mamy 15.410 osób niepełnosprawnych (ok. 15% ogółu mieszkańców miasta). Wysoka liczba osób niepełnosprawnych wymaga strategii opartej na wzmacnianiu zasobów własnych i potencjału osób niepełnosprawnych. Pozwoli to zwiększyć aktywność osób niepełnosprawnych, zarówno w sferze społecznej, jak i zawodowej.

Zaprezentowane informacje oparte są na danych statystycznych opracowanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kaliszu na koniec 4 kwartału 2012 roku.

Tabela 2

2012 rok	Razem	znaczny	umiarkowany	lekki
do 16 roku życia	264	X	X	X
po 16 roku życia	2619	597	1382	640

1452 osoby z tej grupy posiadają wykształcenie mniej niż podstawowe, podstawowe i gimnazjalne oraz zasadnicze

Analizując powyższe dane z 2012 roku pod względem płci tych osób sytuacja przedstawia się następująco:

Tabela 3

	Razem	Kobieta	Mężczyzna
Liczba orzeczeń	2883	1472	1411

Analizując powyższe dane z 2012 roku pod względem zatrudnienia tych osób sytuacja przedstawia się następująco:

Tabela 4

Status	Pracujący	Niepracujący
Liczba orzeczeń	638	1981

Powyższe dane nie prezentują pełnego obrazu i liczby osób niepełnosprawnych na terenie miasta i Powiatu Kaliskiego, ponieważ nie wszystkie orzeczenia są wydawane jako stałe. W przypadku orzeczeń wydawanych okresowo ich czas aktualności również jest zmienny /rok, dwa-trzy lata/.

Wydawane są również orzeczenia przez inne organy do tego uprawnione takie jak ZUS, KRUS, MON, MSWiA.

Kolejnymi danymi są dane Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu:

– na koniec 2012 roku zarejestrowanych było 621 osób niepełnosprawnych z czego 304 to kobiety, a 317 mężczyźni.

Dane te nie ukazują w rzeczywistości liczby nie zatrudnionych osób niepełnosprawnych. Powyżej widać już ogromną dysproporcję w liczbie zarejestrowanych osób niepełnosprawnych w PUP, a liczbą wydanych orzeczeń dla osób niepełnosprawnych, które nie pracują (621 zarejestrowanych, 1981 niepracujących).

Dane wskazane poniżej tabeli 2 ewidentnie wskazuje, iż największą grupę wśród osób z orzeczeniem o niepełnosprawności stanowią osoby z najniższym wykształceniem (niepełnym, podstawowym, gimnazjalnym i zawodowym). Stanowią oni ponad 55% grupę ogólnej liczby osób niepełnosprawnych, które uzyskały orzeczenie o niepełnosprawności.

Powyższa sytuacja nasuwa myśl rozpowszechnienia i zwiększenia dostępu do edukacji wśród osób niepełnosprawnych.

Poniżej przedstawiam jednostki edukacyjne w których pobierają naukę niepełnosprawni uczniowie:

Tabela 5

Placówka	Zespół	Rodzaj oddziału	Liczba uczniów
V LICEUM PROFILOWANE SPECJALNE DLA MŁODZIEŻY SŁABO SŁYSZĄCEJ I NIESŁYSZĄCEJ	SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO-WYCHOWAWCZY Nr 2	Specjalny	7
SZKOŁA PODSTAWOWA NR 18	ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 10	Specjalny Autystyczny	9
Technikum Specjalne Nr 5 dla Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej	SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO-WYCHOWAWCZY Nr 2	Specjalny	18
GIMNAZJUM SPECJALNE NR 5 DLA DZIECI SŁABO SŁYSZĄCYCH I NIESŁYSZĄCYCH	SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO-WYCHOWAWCZY Nr 2	Specjalny	19
ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA SPECJALNA	SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO - WYCHOWAWCZY Nr 1	Specjalny	77
SZKOŁA PODSTAWOWA NR 19	ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 11	Specjalny	95
GIMNAZJUM SPECJALNE	ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 11	Specjalny	82
SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO - WYCHOWAWCZY	SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO - WYCHOWAWCZY Nr 1	Specjalny	15
SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO - WYCHOWAWCZY	SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO - WYCHOWAWCZY Nr 1	Specjalny	18
GIMNAZJUM NR 10	ZESPÓŁ SZKÓŁ NR 10	Specjalny Autystyczny	10
SZKOŁA PODSTAWOWA SPECJALNA Nr 5 DLA DZIECI SŁABO SŁYSZĄCYCH I NIESŁYSZĄCYCH	SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO-WYCHOWAWCZY Nr 2	Specjalny	18

Jedną z głównych instytucji zajmujących się w Kaliszu problematyką niepełnosprawności jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Poniżej przedstawię dane dotyczące kwoty środków finansowych przekazanych miastu Kalisz na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych, którymi dysponował Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu.

2.812 077 zł. - ogólna kwota przekazana miastu Kalisz w 2012 roku na poniższe zadania gdzie wykorzystano:

- turnusy rehabilitacyjne – 188 osób, 150 940 zł.
- sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze – 1167 osób, 492 188 zł.
- likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych – 62 osoby, 326 430 zł.
- dofinansowanie rozpoczęcia działalności gospodarczej – 4 osoby, 150 000 zł
- koszty szkoleń osób niepełnosprawnych - .8 osób, 9 496 zł.
- wydatki na instrumenty lub usługi rynku pracy – 2 osoby, 14 263 zł.
- dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki - 247 osoby, 31 700 zł.
- dofinansowanie do działalności WTZ – 85 osób, 1 199 995 zł.
- zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy – 13 stanowisk, 500 000 zł.

Z roku na rok maleje kwota przekazywana miastu na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Przykładowo w 2008 roku kwota przekazana dla miasta to 3 348 535 zł. porównując z rokiem 2012 zmniejszyła się o 536 458 zł.. przy jednoczesnym zwiększeniu kwoty tzw. środkówznaczonych na działalność WTZ z 1 006.050 zł. w 2008 roku do 1 199 995 zł. W 2012 roku.

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej, które świadczą usługi na rzecz osób niepełnosprawnych w Kaliszu to:

1. Dom Pomocy Społecznej, ul. Winiarska 26 przeznaczony dla 180 osób przewlekle somatycznie chorych
2. Dzienny Dom Pomocy Społecznej, ul. Cegielniana 6 przeznaczony dla 110 osób w wieku poprodukcyjnym, jak również dla osób o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
3. Środowiskowy Dom Samopomocy „Tulipan”, ul. Widok 77 przeznaczony dla 50 osób niepełnosprawnych intelektualnie,

4. Centrum Interwencji Kryzysowej, ul. Graniczna 1, w którym znajduje się 6 mieszkań chronionych 2 osobowych na 12 miejsc oraz 1 mieszkanie 5 pokojowe z 7 miejscami przeznaczonych m. In. dla osób niepełnosprawnych.

5. Klub Integracji Społecznej przeznaczony dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w tym również osób niepełnosprawnych.

Ponadto Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udziela również pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym, które z powodu ubóstwa zmuszone są do korzystania ze wsparcia.

Na terenie miasta Kalisza działają dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ), które zapewniają uczestnictwo niepełnosprawnych w terapii zajęciowej. Są to placówki stwarzające osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. W ramach warsztatów rozwijania się:

- umiejętność wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej,
- psychofizyczne sprawności oraz podstawowe i specjalistyczne umiejętności zawodowe umożliwiające uczestnictwo w szkoleniach zawodowych lub podjęcia pracy.

Utworzony i prowadzony przez Fundację Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „MIŁOSIERDZIE” przeznaczony dla 45 osób oraz utworzony i prowadzony przez Zgromadzenie Małe Dzieło Boskiej Opatrzności przy Centrum Księdza Orione przeznaczony dla 40 osób.

Brak Zakładu Aktywizacji Zawodowej na terenie naszego miasta powoduje, iż osoby niepełnosprawne przebywające w warsztatach terapii zajęciowej nie mają możliwości na zrobienie kolejnego kroku w rehabilitacji zawodowej oraz społecznej co znacznie im utrudnia bądź nawet uniemożliwia ich późniejsze wejście na rynek pracy, a co za tym idzie w miarę możliwości samodzielną egzystencję.

Ponadto w Kaliszu znajduje się kilkanaście zakładów pracy chronionej zatrudniającej osoby niepełnosprawne. Wpisywaniem i wykreślaniem z rejestru zakładów pracy chronionej zajmuje się wojewoda. Dokładny wykaz zakładów można uzyskać w Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu.

Likwidacja barier architektonicznych oraz urbanistycznych, a także komunikacyjnych, technicznych czy w komunikowaniu się jest tematem wciąż aktualnym i również dotyczącym naszego miasta. Wprowadzenie i wdrażanie długofalowego programu likwidacji barier w Kaliszu, współpraca z zarządcami budynków, dostosowywanie taboru komunikacji miejskiej oraz dbałość przy remontach i budowach nowych dróg o dostosowanie ciągów komunikacyjnych do potrzeb osób niepełnosprawnych pozwoli na łatwiejsze i mniej stresujące oraz w miarę godne funkcjonowanie w życiu codziennym. Osoba niepełnosprawna ma prawo do życia w środowisku wolnym od barier oraz prawo do swobodnego poruszania się w środowisku zamieszkania. Przedstawiona poniżej przykładowa tabela przedstawia dostęp do miejskich instytucji kultury i sportu w Kaliszu.

Tabela 6

1	OKP "Wieża Ciśnień" ul. Górnośląska 66a dyrektor Helena Mnich	Brak możliwości dostępu osób niepełnosprawnych. Strome i wąskie schody stanowią barierę nawet osób w pełni sprawnych ruchowo.	1. Jedyna możliwość poprawy dostępu do obiektu związana jest z budowa zewnętrznej klatki schodowej z windą. Taką decyzję podjęła Rada Miejska Kalisza w 1992r. Uchwałą dot. rozbudowy OKP (zlecono wówczas przygotowanie projektów architektonicznych i technicznych oraz wykonanie badań geodezyjnych-dziś przedawnionych). 2. Z uwagi na bardzo wysokie koszty OKP nie jest w stanie sfinansować inwestycji z własnych środków.
2	Filharmonia Kaliska al. Wolności 4 dyrektor: Adam Klocek	1. Budynek administracji nieprzystosowany do potrzeb osób z upośledzonymi zdolnościami ruchowymi 2. Orkiestra prowadzi działalność koncertową w Sali Koncertowo-Konferencyjnej UAM przy ul. Nowy Świat 28-30	Brak możliwości adaptacji budynku administracji z uwagi na zbyt wąską klatkę schodową. Sala Koncertowo-Konferencyjna w pełni dostępna dla osób z ograniczonymi zdolnościami ruchowymi.
3	Galeria Sztuki im. Jana Tarasina pl. Świętego Józefa 5 dyrektor: Marek Rozpara	Pomieszczenia galerii i biurowe w pełni przystosowane do poruszania się osób z ograniczonymi zdolnościami ruchowymi (pochylnia dla wózków, jedna kondygnacja).	Perspektywicznie, instytucja widziałaby potrzebę zakupu sprzętu nagłaśniającego z myślą o osobach niedoświadczających.
4	Miejska Biblioteka Publiczna im. A.Asnyka ul. Łazienna 6 dyrektor: Adama Borowiak	Dostępne dla osób z ograniczonymi zdolnościami ruchowymi są: Filie nr :1 (ul. Górnośląska 29), 2 (ul. Serbinowska 25), 5 (ul. Złota 26-28). W Filii nr 1, która gromadzi również zbiory tzw. "książki mówionej" dla niedoświadczających, zmodernizowana została również toaleta. Większość placówek znajduje się w budynkach wynajmowanych, stąd Biblioteka nie może podejmować działań inwestycyjnych.	Dostęp osób z upośledzonymi zdolnościami ruchowymi do budynku Biblioteki Głównej jest aktualnie bardzo utrudniony, wąska i stroma klatka schodowa wewnątrz budynku uniemożliwia montaż infrastruktury umożliwiającej poruszanie się osób na wózkach. Wobec przystąpienia Miasta Kalisza do projektowania Regionalnej Biblioteki Publicznej przy ul. Górnośląskiej, jako obiektu służącego potrzebom Miejskiej Biblioteki Publicznej (rozbudowa Biblioteki Głównej) oraz MOK, problemy dostępu o Biblioteki Głównej zostaną w pełni rozwiązane.
5	Ośrodek Sportu, Rehabilitacji i Rekreacji ul. Łódzka 19-29 dyrektor: Mirosław Przybyła	1. Budynek główny z krytą pływalnią (Łódzka 29) zmodernizowany przy udziale finansowym PFRON 2. Hala Lekkoatletyczna (Łódzka 19) - z częścią wysoką - przystosowane 3. Hala WINIARY ARENA - obiekt nowy spełniający wszystkie wymogi w części parterowej. Brak jednak dostępu do części użytkowej na piętrze oraz do hotelu przy hali przez osoby poruszające się przy pomocy wózków inwalidzkich. 4. Pawilon sportowy (Wał Matejki 2-4)- w pełni przystosowany 5. Zakończono I etap budowy obiektu trybuny Stadionu Miejskiego z zapleczem. Obiekt zaprojektowano i jest realizowany z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych. Aktualnie realizowany jest projekt II etapu obejmującego lata 2013-2015.	Konieczne zamontowanie platform lub wind osobowych umożliwiające dostanie się na piętro w hali oraz w hotelu.

Są to instytucje tylko miejskie i tylko sportu i kultury jednakże dostęp do urzędów różnego szczebla oraz do sklepów czy wszelakich budynków użyteczności publicznej jest bardzo utrudniony. Ciągłe przypominanie i uświadamianie zwykłym ludziom oraz decydentom o konieczności stworzenia

osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym warunków umożliwiających korzystanie im z pełni praw i swobód obywatelskich życia codziennego pozwoli na stopniowe przełamywanie stereotypów osoby gorszej i słabszej oraz udoskonalanie systemu wsparcia tych osób.

Programy kulturalne wpisane na stałe do harmonogramu Kalisza dla osób niepełnosprawnych:

- Filharmonia Kaliska: w ramach edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży organizuje audycje w placówkach oświatowo-wychowawczych. Z tej formy aktywizacji do udziału w kulturze korzystały i zgłaszają takie zapotrzebowanie ośrodki skupiające osoby niepełnosprawne, szkoły z klasami integracyjnymi (koncerty edukacyjne są płatne-organizowane na zlecenie zainteresowanej placówki).
- Miejska Biblioteka Publiczna (Filia Nr 3) co roku, w okresie od kwietnia do czerwca, przeprowadza Konkurs Plastyczny dla Osób Niepełnosprawnych. Jego zwieńczeniem jest wystawa oraz piknik.

Ponadto w Kaliszu działa na rzecz osób niepełnosprawnych kilkadziesiąt stowarzyszeń zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym z siedzibą w Kaliszu, kilkadziesiąt stowarzyszeń osób niepełnosprawnych mających status oddziału lub koła działających w naszym mieście oraz fundacje. Dokładne dane, nazwy, adresy oraz aktualną liczbę organizacji działających w naszym mieście można uzyskać w Wydziale Spraw Społecznych i Mieszkaniowych Urzędu Miejskiego w Kaliszu.

W Kaliszu znajduje się około siedemdziesięciu zakładów opieki zdrowotnej. Dokładne nazwy i dane adresowe zakładów można znaleźć na stronie internetowej: www.kalisz.pl.

III. Adresaci Programu - definicje

Program adresowany jest do trzech najważniejszych podmiotów występujących w procesie integracji i rehabilitacji zawodowej i społecznej:

- osób niepełnosprawnych – niepełnosprawni mieszkańcy miasta Kalisza,
- pracodawców - w szczególności pracodawców otwartego rynku pracy,
- instytucji z otoczenia osób niepełnosprawnych.

Wzajemne, dobre relacje między tymi podmiotami z pewnością zagwarantują stworzenie optymalnych warunków do osiągnięcia zamierzonych w programie celów.

Dla potrzeb „Miejskiego Programu Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2013-2017”, przyjmuje się następujące definicje:

„Niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról

społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi” (Karta Praw Osób Niepełnosprawnych z dnia 1 sierpnia 1997 rok).

„**Niepełnosprawnymi** są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeśli uzyskały orzeczenie” (Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych).

„**Pracodawcą** jest jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna jeśli zatrudniają one pracowników” (Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy).

Instytucje z otoczenia osób niepełnosprawnych – ogół instytucji, z którymi osoba niepełnosprawna może się kontaktować podejmując aktywność zawodową; ogół instytucji rynku pracy oraz jednostek mających wpływ na integrację i aktywizację osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

IV. Program działań

1. Cel programu, wybór strategii i metod działania

Program w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych stanowi integralną część Polityki Społecznej Miasta Kalisza.

Konsekwentna realizacja programu pozwoli na osiągnięcie założonego celu strategicznego jakim jest : **Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych.**

Powyższy cel zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

- 1) **Likwidacja barier w komunikowaniu się oraz łatwiejszy dostęp do informacji**
- 2) **Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.**
- 3) **Integracja osób niepełnosprawnych.**
- 4) **Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych, komunikacyjnych i technicznych.**
- 5) **Wspieranie usług medycznych: rehabilitacyjnych i specjalistycznych.**

DZIAŁANIE nr 1: Likwidacja barier w komunikowaniu się oraz łatwiejszy dostęp do informacji

Cel działania:

Zapewnienie swobodnego komunikowania się oraz informacji dotyczącej usług i świadczeń dla osób niepełnosprawnych kompleksowej i łatwo dostępnej

Środki i formy realizacji:

1. Szkolenie pracowników urzędów i instytucji publicznych w zakresie posługiwania się językiem migowym, instalowanie pętli indukcyjnych dla osób niedosłyszących, umieszczenie informacji metodą Braille'a
2. Dofinansowanie do kosztów zakupu sprzętu i urządzeń ułatwiających osobom niepełnosprawnym komunikowanie się (np. aparaty słuchowe, faksy, komputer-internet, itp.)
3. Usprawnianie systemu informowania w ramach stron internetowych.
4. Stworzenie lokalnego systemu informacyjnego o wszystkich instytucjach oraz organizacjach pracujących na rzecz osób niepełnosprawnych

Uzasadnienie:

W związku z istnieniem ogromnej ilości informacji oraz częstą nowelizacją aktów prawnych utrudniającą orientację osobom niepełnosprawnym istnieje pilna potrzeba poprawy systemu informacyjnego dla osób niepełnosprawnych oraz ciągłe likwidowanie barier w komunikowaniu się i dostępie do informacji.

Termin osiągnięcia celu: proces ciągły.

DZIAŁANIE NR 2 Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Cel działania:

Wzmocnienie poziomu przygotowania zawodowego i możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Środki i formy realizacji:

1. Szkolenia dla osób niepełnosprawnych
2. Szkolenia dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne.
3. Dofinansowanie tworzonych i istniejących miejsc pracy.
4. Dofinansowanie kosztów podjęcia działalności gospodarczej przez osoby niepełnosprawne.
5. Podjęcie działań zmierzających do tworzenia Zakładu Aktywizacji Zawodowej.
6. Pomoc osobom niepełnosprawnym w planowaniu kariery zawodowej.

Uzasadnienie:

Osoby niepełnosprawne dzięki podejmowaniu aktywności zawodowej mogą osiągnąć pewien stopień niezależności i samodzielności. Brak zatrudnienia powoduje małą aktywność osób w życiu codziennym, kulturalnym, sportowym, społecznym naszego miasta oraz izolowanie się i zamykanie w domach. Zła sytuacja zawodowa powoduje również różnego rodzaju patologie (alkoholizm, narkomania, bezdomność, konflikty z prawem, itp.)

Termin osiągnięcia celu: proces ciągły

DZIAŁANIE NR 3 Integracja osób niepełnosprawnych.

Cel działania:

Zapewnienie rozwoju osobistego poprzez aktywny udział w życiu społecznym, kulturalnym, sportowym naszego miasta.

Środki i formy realizacji:.

1. Wspieranie rozwoju twórczości artystycznej, kulturalnej, sportowej.
2. Dofinansowywanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych.
3. Dofinansowywanie turystyki osób niepełnosprawnych
4. Dofinansowywanie organizacji imprez okolicznościowych i integracyjnych.

Uzasadnienie:

Aktywność kulturalna i działalność sportowa integruje osoby niepełnosprawne ze sprawnymi, wyrównuje rzeczywiste lub domniemane braki i ograniczenia somatyczne, psychiczne, bariery społeczne, niepowodzenia życiowe.

Termin osiągnięcia celu: proces ciągły.

DZIAŁANIE NR 4 Likwidacja barier architektonicznych, urbanistycznych, komunikacyjnych i technicznych.

Cel działania:

Zniesienie wszelakich ograniczeń uniemożliwiających lub utrudniających swobodne przemieszczanie się osobom niepełnosprawnym w budynkach oraz w przestrzeni publicznej w celu korzystania w pełni z praw i przywilejów obywatelskich oraz prawidłowego ich funkcjonowania w miejscu zamieszkania i środowisku lokalnym.

Środki i formy realizacji

1. Inicjowanie i wspieranie przystosowywania obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych
2. Zapewnienie w nowo-budowanych budynkach z udziałem środków budżetu miasta mieszkań dla potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową poruszających się przy pomocy wózków inwalidzkich (podjazdy, sanitariaty, itp.)
3. Stworzenie odpowiednich warunków lokalowych na działalność organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych
- 4.. Dbalność przy remontach i budowach nowych dróg o dostosowanie ciągów komunikacyjnych do potrzeb osób niepełnosprawnych
5. Dofinansowywanie likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania indywidualnych osób niepełnosprawnych
6. Dostosowywanie systemu transportu do potrzeb osób niepełnosprawnych w tym zakup busów lub usług transportowych.
7. Dowożenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do placówek oświatowych.
8. Dofinansowywanie przystosowywania samochodów i montażu urządzeń umożliwiających osobom niepełnosprawnym korzystanie z tych pojazdów.
9. Zwiększanie miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych.
10. *Dostosowywanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych (przejścia dla pieszych, podjazdy, rampy, sygnalizacja świetlna i dźwiękowa, itp.)*

Uzasadnienie:

Osoba niepełnosprawna ma prawo do aktywnego życia w środowisku wolnym od barier i korzystania z wszystkich dóbr mieszczących się na terenie danej społeczności

Termin osiągnięcia celu: proces ciągły

DZIAŁANIE NR 5 Wspieranie usług medycznych: rehabilitacyjnych i specjalistycznych.

Cel działania:

Zwiększenie dostępności usług medycznych w celu dostosowania i rozszerzenia istniejących form świadczeń w ramach systemu opieki zdrowotnej.

Środki i formy realizacji:

1. Rozszerzanie zakresu miejskich programów zdrowotnych z uwzględnieniem specjalistycznej profilaktyki kierowanej bezpośrednio do osób niepełnosprawnych
2. Dofinansowywanie zakupu przez osoby niepełnosprawne sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i pomocniczego.
3. Dofinansowywanie działań z zakresu usług medycznych w szczególności rehabilitacyjnych prowadzonych przez podmioty III sektora
4. Rozwój i dofinansowywanie zróżnicowanych form rehabilitacji

Uzasadnienie:

Każdy człowiek ma prawo do leczenia i rehabilitacji w celu poprawy stanu zdrowia oraz lepszego samopoczucia.

Termin osiągnięcia celu: proces ciągły. .

2. Uzasadnienie Programu

Stały przyrost liczby osób niepełnosprawnych wymaga przejścia od polityki przystosowania samych niepełnosprawnych do ich stanu funkcjonalnego i utrzymania *status quo* osoby niepełnosprawnej, do strategii opartej na wzmacnianiu jej zasobów własnych oraz potencjału społeczności, służących utrzymaniu optymalnego poziomu funkcjonowania niepełnosprawnych jednostek najpierw w miejscu zamieszkania, a następnie w innych zbiorowościach i instytucjach. Gwarancją efektywności środowiskowych programów na rzecz osób niepełnosprawnych jest w pierwszej kolejności możliwość podjęcia zawodowej aktywności, bezpieczne i funkcjonalne mieszkanie oraz dostępne, a następnie gotowe do udzielenia wsparcia zaplecze społeczne. Dla stabilności położenia społecznego i codziennego funkcjonowania niepełnosprawnych obywateli konieczne jest także uzupełnienie pierwotnej, naturalnej sieci wsparcia, rozbudowa różnych form świadczeń, usług i opieki w środowisku zamieszkania, jak również zinstytucjonalizowanych systemów pomocy umożliwiających rodzinom kontynuowanie opieki nad zależnymi od niej osobami niepełnosprawnymi.

Wyniki badań wskazują, iż niepełnosprawni, zwłaszcza rodziny z niepełnosprawnym potomstwem, to najszybciej przyrastająca kategoria klientów pomocy społecznej. Koniecznym staje się zatem tworzenie

lokalnych mechanizmów i instytucji chroniących stabilność warunków materialnych i gwarancji utrzymania standardu życia ludzi z ograniczoną sprawnością na poziomie uznanym za godny jednostki ludzkiej. Zbyt często jeszcze nie dostrzega się i nie uwzględnia się w tworzeniu kryteriów udzielania pomocy służącej ochronie bezpieczeństwa socjalnego niepełnosprawnych, dodatkowych kosztów i stale utrzymującej się pewnej określonej kategorii potrzeb ludzi z ograniczoną sprawnością. Władze samorządowe realizują programy polityki socjalnej rządu i pełnią rolę uzupełniającą w zaspokajaniu podstawowych potrzeb osób niepełnosprawnych (pomoc społeczna). By sprostać standardom w opiece nad niepełnosprawnymi obywatelami, poszerzeniu i zdynamizowaniu ulec musi rola samorządu i sektora pozarządowego w tworzeniu infrastruktury pomocowej, informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej oraz poradnictwa służącego wykorzystaniu tej sieci wsparcia w procesie przygotowania zawodowego i poszukiwania zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne.

Tym co służy zapobieganiu bezradności, wykluczeniu i izolacji społecznej osób niepełnosprawnych a co prowadzi do samorealizacji oraz twórczego i spełnionego życia jest aktywizacja zawodowa i zatrudnienie. Powodzenie programów *pro-zatrudnieniowych* zależy w równym stopniu od środków finansowych i pomysłowości zainteresowanych, co od dostępności transportu, wewnętrznego przekonania jednostki i jej otoczenia oraz likwidacji barier architektonicznych umożliwiających niepełnosprawnym najpierw opuszczenie mieszkania, a następnie dotarcie do miejsca pracy dysponującego oprzyrządowanym stanowiskiem roboczym. Konieczne jest także dysponowanie programem elastycznego i wspieranego przygotowania do wejścia na rynek i powrotu do pracy, a także zmiana postaw pracodawców wobec zatrudniania ludzi z ograniczoną sprawnością (pracodawcy i potencjalni pracodawcy zbyt często koncentrują swoją uwagę na deficytach nie zaś na posiadanych przez niepełnosprawnych zdolnościach i umiejętnościach). Rynek, który marginalizuje znaczną część swoich zasobów siły roboczej jest nie tylko niesprawiedliwy, ale kosztowny dla podatnika, który sfinansować musi stale rosnący wolumen świadczeń społecznych .

Najistotniejsze jednak we współpracy z niepełnosprawnymi jest wzmocnienie ich własnego znaczenia i poczucia własnej wartości, tak aby mogli podjąć działania odpowiedzialnego kierowania swoim losem. Siłą napędową współczesnych koncepcji polityki społecznej wobec niepełnosprawności stała się zasada równości szans, która traktowana jest jako centralne kryterium oceny struktur społecznych i ekonomicznych. W myśl tej zasady deficyty osób niepełnosprawnych mogą być dowartościowane dzięki pobudzeniu procesów społecznych i ekonomicznych obejmujących w równym stopniu wszystkich obywateli. Przewyciężanie własnej niepełnosprawności powinno odbywać się poprzez aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, która może być realizowana w ramach miejskich programów. Przykładem takiego przedsięwzięcia jest „Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2013-2017”. Jego kompleksowe działania zostały ukierunkowane zarówno na osoby niepełnosprawne, rodziny i otoczenie osób niepełnosprawnych, jak i na pracodawców.

3. Źródła finansowania Programu:

- Budżet Miasta
- Budżet Państwa
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- środki unijne
- Urząd Wojewódzki
- Urząd Marszałkowski
- środki zewnętrzne
- środki własne organizacji pozarządowych

4. System monitorowania i odpowiedzialność za realizację Programu

W Kaliszu po raz kolejny podjęto próbę zdiagnozowania problemu osób niepełnosprawnych. Dane, będące w posiadaniu instytucji działających na rzecz tego środowiska są fragmentaryczne. Często nie współgrają ze sobą. Instytucjonalna pomoc rozproszona. Osoba Niepełnosprawna, zwłaszcza osoba, która stała się nagle niepełnosprawna, jej rodzina lub osoby starsze mają często problem z szybkim znalezieniem najwłaściwszej pomocy. Wprowadzenie *Programu* umożliwi uruchomienie procesu usystematyzowania pomocy, zracjonalizowanie wydatkowania miejskich środków oraz ułatwi trafne podejmowanie działań organizacyjnych. Odpowiedzialnym za realizację powyższego Programu jest Pełnomocnik Prezydenta ds. Osób Niepełnosprawnych, który realizował będzie zamierzone działania dzięki współpracy z wydziałami i jednostkami organizacyjnymi podległymi miastu. Raport z realizacji Programu przedstawiony będzie Radzie Miasta w pierwszym kwartale roku następnego.